

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Starogard Gdański na lata 2017 – 2025

Starogard Gdański, czerwiec 2017 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
Realizacja zadań strategii rozwiązywania problemów społecznych Miasta Starogard Gdański na lata 2005-2015	5
I. Wybrane informacje diagnozujące problemy społeczne Starogardu Gdańskiego	7
1. Demografia	7
2. Pomoc społeczna, edukacja, opieka, zdrowie, profilaktyka uzależnień	8
3. Rynek pracy	14
4. Aktywność mieszkańców	17
II. Analiza SWOT w obszarach	18
III. Zjawiska i wyzwania według diagnozowanych obszarów	25
IV. Adresaci strategii rozwiązywania problemów społecznych	26
V. Misja strategii rozwiązywania problemów społecznych	26
VI. Cele strategiczne i operacyjne strategii rozwiązywania problemów społecznych	27
VII. Programy	33
VIII. Realizatorzy i partnerzy strategii rozwiązywania problemów społecznych	33
IX. Finansowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych	34
X. Monitorowanie realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych	34

WSTĘP

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Starogard Gdański na lata 2017 – 2025 stanowi wyznaczenie kierunków i działań w sferze społecznej miasta. Jest ona kontynuacją i uzupełnieniem celów określonych w realizowanej przez Gminę Miejską Starogard Gdański Strategii w latach 2005 – 2015. Zakres Strategii obejmuje zadania jakie dla samorządu gminnego wynikają m.in. ustawy o samorządzie gminnym, o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, o przeciwdziałaniu narkomanii, o ochronie zdrowia psychicznego, o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, o świadczeniach rodzinnych, o świadczeniach wychowawczych, o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, o opiece nad dziećmi do lat 3, o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, Prawo oświatowe.

Podstawą prawną Strategii jest art. 16b oraz art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 930 z późn. zm.), zgodnie z którym gmina opracowuje i realizuje strategię rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia stanowi kompendium zapisów dotychczas realizowanych i projektowanych w sferze polityki społecznej Gminy Miejskiej Starogard Gdański, ukierunkowanej w szczególności na włączenie społeczne i aktywną integrację. Strategia to koncepcja działań zmierzających do utworzenia trwałego systemu rozpoznawania i profilaktyki zagrożeń społecznych w Starogardzie Gdańskim oraz budowy systemu skutecznej interwencji w sytuacjach zagrażających prawidłowemu funkcjonowaniu mieszkańców miasta.

Strategia jest spójna ze Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Starogard Gdański 2013 – 2020, Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Starogardzkiego na lata 2014 – 2020, Strategią Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014 -2020 i zgodna z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim i krajowym. Umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, w tym fundusze Unii Europejskiej. Strategia winna być podstawą do opracowywania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej, a także innych, np. z zakresu ochrony zdrowia, edukacji, bezpieczeństwa, mieszkalnictwa.

Jej skuteczność i efektywność zapisów zależeć będzie zarówno od środków finansowych własnych Gminy Miejskiej Starogard Gdański jak i od pozyskiwanych środków zewnętrznych, oraz od determinacji osób i podmiotów zaangażowanych w rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców naszego miasta.

W celu opracowania Strategii Prezydent Miasta Starogard Gdański powołał Zarządzeniem Nr 17/01/2017 z dnia 16 stycznia 2017 r. Zespół do spraw opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Miejskiej Starogard Gdański. Zespołowi przewodniczyła Urszula Ossowska Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Obsługę administracyjną, w tym zebranie i opracowanie danych w zakresie realizacji Strategii z lat 2005 – 2015 i wybranych zagadnień z aktualnej sytuacji miasta, realizowała Ewa Życzyńska, główny specjalista Wydziału Spraw Społecznych Urzędu Miasta Starogard Gdański.

Zespół pracował w następujących obszarach tematycznych:

- 1) mieszkalnictwo – Jarosław Fryszka, Urszula Ossowska,
- 2) edukacja – Patrycja Bławat-Kulińska, Sylwia Ossowska,
- 3) ochrona zdrowia – Maria Berezowska-Makowska, Patrycja Dziewiątkowska-Dudek,
- 4) rynek pracy – Marcin Lempkowski,
- 5) zagospodarowanie czasu wolnego - Patrycja Bławat-Kulińska, Sylwia Ossowska,
- 6) uzależnienia - Maria Berezowska-Makowska, Patrycja Dziewiątkowska-Dudek,
- 7) bezpieczeństwo – Urszula Ossowska,
- 8) polityka senioralna – Bożena Bielińska, Urszula Ossowska,
- 9) dostępność przestrzeni miejskiej – Bożena Bielińska,
- 10) wsparcie rodziny - Patrycja Bławat-Kulińska, Sylwia Ossowska.

Zespół pracował w oparciu o informacje, sprawozdania, raporty, będące w posiadaniu Urzędu Miasta Starogard Gdański oraz pozyskane od realizatorów zadań w zakresie polityki społecznej w Starogardzie Gdańskim.

W pracach nad Strategią uczestniczyli przedstawiciele środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, edukacji, kultury, ochrony zdrowia, przedstawiciele organizacji pozarządowych, osób niepełnosprawnych, seniorów.

REALIZACJA ZADAŃ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA STAROGARD GDAŃSKI NA LATA 2005-2015

Strategia na lata 2005-2015 określała 10 celów głównych i do każdego z nich cele szczegółowe.

Cele główne to:

Cel 1. Stworzenie w Starogardzie Gdańskim systemu przeciwdziałania zjawisku bezrobocia.

Cel 2. Istnienie systemu działań zapewniających poczucie bezpieczeństwa i ochronę prawną mieszkańcom Starogardu Gdańskiego.

Cel 3. Dopasowanie systemu pomocy społecznej i rodzaju udzielanego wsparcia do potrzeb osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel 4. Zapewnienie właściwych warunków mieszkaniowych osobom z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel 5. Dopasowanie zakresu i rodzaju usług medycznych do potrzeb osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel 6. Istnienie w Starogardzie Gdańskim systemu edukacji zapewniającej wszystkim równe szanse rozwoju.

Cel 7. Prowadzenie działań ułatwiających wszystkim mieszkańcom Starogardu Gdańskiego udział w życiu społecznym miasta.

Cel 8. Rozszerzenie oferty placówek i instytucji kulturalnych i sportowych działających w Starogardzie.

Cel 9. Likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych w Starogardzie Gdańskim.

Cel 10. Zapewnienie warunków umożliwiających realizację celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Starogardzie Gdańskim.

Podejmowane działania, będące realizacją statutowych kompetencji jednostek organizacyjnych Gminy Miejskiej Starogard Gdański, powiatu starogardzkiego, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, służb, przyczyniły się do zrealizowania wytyczonych celów Strategii.

Kierunki określone w Strategii pozwoliły też ubiegać się o środki zewnętrzne, w tym unijne, dzięki czemu zrealizowano wiele projektów dotyczących sfery społecznej miasta. Wymienić można tutaj:

- 1) działania projektowe Powiatowego Urzędu Pracy: „Siła dojrzałości” skierowane wyłącznie do osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia, „Nowe Perspektywy” skierowane w szczególności dla osób długotrwale bezrobotnych; „Aktywizacja osób bezrobotnych w powiecie starogardzkim” w szczególności dla: osób bezrobotnych do 25 roku życia, osób bezrobotnych długotrwale albo po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego lub kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka, osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia, osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego, osób bezrobotnych samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia, osób bezrobotnych, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia, osób bezrobotnych niepełnosprawnych; „Euroniania 45+” skierowany dla kobiet powyżej 45 roku życia, zagrożone wykluczeniem społecznym; „Pokonam bariery” skierowany dla osób bezrobotnych z umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności; „Start do kariery” skierowany dla osób poniżej 30 roku życia.
- 2) działania projektowe jednostek edukacji: Razem w przedszkolu, Dodatkowe zajęcia pozalekcyjne, Równy start, Popołudniowe przedszkole, „Złap wiatr w pomorskie żagle wiedzy”, Pomorskie – dobry kurs na edukację, kształtowanie kompetencji kluczowych uczniów w regionie poprzez edukację morską.
- 3) działania projektowe w zakresie pomocy społecznej: trzy edycje projektu systemowego

„ALPINIŚCI – podniesienie motywacji do poprawy sytuacji życiowej osób bezrobotnych, klientów MOPS Starogard Gdański”, „Przeciw cyfrowemu wykluczeniu w Gminie Miejskiej Starogard Gdański” - adresowany do osób niepełnosprawnych i 50+.

Realizacja Strategii sprzyjała i powodowała powstawanie partnerstw wielu podmiotów i znajdowanie konsensusu w realizacji przyjętych założeń z uwzględnieniem ustawowych kompetencji i zmiennych warunków organizacyjnych i finansowych funkcjonowania szeroko pojętego samorządu lokalnego.

Pozostały jednak zadania niezrealizowane, wśród których znajdują się następujące działania: mapa potrzeb społecznych Starogardu Gdańskiego, zasady przyznawania środków finansowych na letni wypoczynek dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych ubóstwem materialnym, miejski program pomocy osobom bezdomnym, „Dom dla osób przewlekłe chorych”, miejskie hospicjum stacjonarne dla dorosłych i dla dzieci, placówka edukacyjno-rehabilitacyjna dla małych dzieci niepełnosprawnych na bazie istniejącego Ośrodka Wczesnej Rewalidacji, sale gimnastyczne przy PSP Nr 4 i PG Nr 1, program współpracy miasta z telewizją kablową umożliwiający utrzymanie i rozwój programów lokalnych, zorganizowanie w mieście pomocy przystosowywania istniejących mieszkań do potrzeb osób niepełnosprawnych, organizowanie pomocy w zmianie mieszkania osobom z uszkodzonym narządem ruchu, uwzględnianie w polityce mieszkaniowej miasta konieczności zapewniania mieszkań dla osób niepełnosprawnych w nowo powstających budynkach mieszkalnych, istnienie 10 mieszkań chronionych. Niektóre z nich znalazły swoje miejsce w Strategii na lata 2017 – 2025.

I. WYBRANE INFORMACJE DIAGNOZUJĄCE PROBLEMY SPOŁECZNE STAROGARDU GDAŃSKIEGO.

1. Demografia

Liczba mieszkańców naszego miasta na przełomie lat 2010 – 2016 ma tendencję malejącą. W ciągu ostatnich 7 lat spadła o 2.143 osoby.

Tabela nr 1. Liczba mieszkańców Starogardu Gdańskiego w latach 2010 – 2016

Wyszczególnienie /lata	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	2	3	4	5	6	7	8
Ludność ogółem, w tym:	47.196	46.861	46.637	46.180	45.748	45.544	45.218
Kobiety	24.662	24.521	24.433	24.176	23.966	23.889	23.736
Mężczyźni	22.534	22.340	22.204	22.004	21.782	21.655	21.482

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Starogard Gdański

Tabela nr 2. Ruch naturalny ludności w latach 2010 – 2016

Wyszczególnienie /lata	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	2	3	4	5	6	7
Urodzenia	542	529	493	475	471	479
Zgony	457	501	441	512	430	477
Przyrost naturalny	+85	+28	+52	-37	+41	+2
Napływ	422	425	346	500	336	350
Odpływ	862	772	942	993	528	488
Saldo migracji	-440	-347	-596	-493	-192	-138

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Starogard Gdański

Mimo dodatniego przyrostu naturalnego, ma on tendencję spadkową (2015 r. +41, 2016 r. +2). Stabilizacji ulega ruch migracyjny mieszkańców, znacząco maleje saldo migracji (2013 r. -596, 2016 r. -138).

Tabela nr 3. Urodzenia w Starogardzie Gdańskim w latach 2010 – 2016

Wyszczególnienie /lata	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	2	3	4	5	6	7	8
Kobiety	262	281	273	215	223	224	257
Udział w %	47	50	52	45	48	48	54
Mężczyźni	298	284	256	263	240	247	222
Udział w %	53	50	48	55	52	52	46
Razem	560	565	529	478	463	471	479

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Starogard Gdański

Od 4 lat liczba urodzeń ulega nieznacznym wahaniom i utrzymuje się w granicach 470.

Tabela nr 4. Zgony w Starogardzie Gdańskim w latach 2010 – 2016

Wyszczególnienie /lata	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	2	3	4	5	6	7	8
Kobiety	185	213	237	207	226	210	237
Udział w %	42	44	49	47	45	45	49
Mężczyźni	254	269	246	229	280	220	240
Udział w %	58	56	51	53	55	51	51
Razem	439	482	483	436	506	430	477

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Starogard Gdański

W latach 2010 – 2013 liczba urodzeń przewyższała liczbę zgonów. W 2014 r. liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń o 43, natomiast w 2016 r. liczba urodzeń jest wyższa jedynie o 2.

Tabela nr 5. Liczba małżeństw zawartych w latach 2010 – 2016

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	2	3	4	5	5	7
302	301	283	225	272	347	383

Źródło: Urząd Stanu Cywilnego Starogard Gdański

W ostatnich latach notuje się systematyczny wzrost zawieranych małżeństw.

Tabela nr 6. Liczba rozwodów w latach 2010 – 2016

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	2	3	4	5	5	7
88	110	90	90	95	131	146

Źródło: Urząd Stanu Cywilnego Starogard Gdański

W ostatnich latach następuje gwałtowny wzrost rozwodów.

2. Pomoc społeczna, edukacja, opieka, zdrowie, profilaktyka uzależnień.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Starogardzie Gdańskim jest jednostką organizacyjną Gminy Miejskiej Starogard Gdański. Z mocy ustawy o pomocy społecznej jego zadaniem jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiających im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Starogardzkie rodziny znalazły się w obszarze pomocy społecznej z różnych powodów. Główną przyczyną było ubóstwo, bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba.

Tabela nr 7. Przyczyny udzielania pomocy społecznej rodzinom w Starogardzie Gdańskim

Wyszczególnienie	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	
	2010 r.	2016 r.	2010 r.	2016 r.
1	2	3	4	5
Alkoholizm	238	254	324	365
Bezdomność	121	108	124	115
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych - rodzina wielodzietna	73	34	428	190
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - rodzina niepełna	341	217	172	727
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	162	18	396	32
Bezrobocie	1.082	741	2.863	1.983
Długotrwała lub ciężka choroba	858	342	1.981	584
Narkomania	8	17	8	23
Niepełnosprawność	652	712	1.494	1.671
Potrzeba ochrony macierzyństwa	274	380	1.112	1.835
Przemoc w rodzinie	19	31	65	125
Sieroctwo	4	1	9	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	28	53	32	77
Ubóstwo	1.286	1.108	2.954	2.636
Zdarzenie losowe	3	1	10	3
Wielodzietność	106	222	626	1.252

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Starogardzie Gdańskim

Ośrodki Wsparcia Dziennego – działają w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starogardzie Gdańskim i dysponują 75 miejscami, z których w 2016 r. skorzystało 86 osób:

- 1) Środowiskowy Dom Samopomocy przy Al. Jana Pawła II 6 – dla osób z upośledzeniem umysłowym,
- 2) Środowiskowy Dom Samopomocy przy Al. Jana Pawła II 5 – dla osób z upośledzeniem umysłowym,
- 3) Środowiskowy Dom Samopomocy przy ul. Pelplińskiej 3 – dla osób przewlekle chorych psychicznie i wykazujących inne zaburzenia czynności psychicznych.

Podstawowym celem działalności Ośrodków Wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej jest stworzenie systemu oparcia społecznego poprzez zaspokojenie potrzeb bytowych, edukacyjnych, społecznych; reprezentowanie interesów osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej; przeciwdziałanie społecznemu wykluczeniu; prowadzenie rehabilitacji społecznej i leczniczej rozumianej jako zespół działań zmierzających do osiągnięcia przez uczestników poprawy jakości życia.

Osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w **domu pomocy społecznej**. Umieszczenie w domu pomocy społecznej jest ostatecznością i powinno być

poprzedzone oceną możliwości udzielenia pomocy w miejscu zamieszkania oraz zbadaniem sytuacji rodzinnej. W konsekwencji skierowanie do domu pomocy społecznej wymaga oceny stanu zdrowia oraz uprzedniego ustalenia zakresu możliwości korzystania przez daną osobę z pomocy środowiskowej, w szczególności zaś zbadania możliwości zorganizowania usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Istnieje możliwość kierowania osób ze Starogardu Gdańskiego do DPS: Malbork, Gniew, Szpęgawsk, Elbląg, Chojnice, Stawiska, Wysoka, Pelplin, Czarne. W 2016 r. Ośrodek pokrywał koszt pobytu 34 osobom przebywającym w DPS na kwotę 882.837 zł.

Ważnym elementem uzupełniającym system wspierania rodzin jest **dożywianie dzieci**. Pracownicy socjalni wraz z pedagogami szkolnymi, wspierani przez wychowawców klas, tworzą listy osób najbardziej potrzebujących pomocy, wskazując, którzy uczniowie powinni korzystać z darmowego posiłku na terenie szkoły. W 2016 r. poprzez realizację rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” pomocy udzielono za 759.862 zł, w tym środki własne Gminy Miejskiej Starogard Gdański wynosiły 344.433 zł.

Rodziny mające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych były objęte wsparciem asystenta rodzin. MOPS zatrudniał w 2016 r. 3 **asystentów rodziny**. Asystenci pracowali z 37 rodzinami, w których wychowywało się 88 dzieci. Celem pracy było doprowadzenie do poprawy funkcjonowania i pozytywnych zmian w sytuacji życiowej, które zapobiegą umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

W 2016 r. w **pieczy zastępczej** zostało umieszczonych 27 dzieci, natomiast opuściło pieczę zastępczą 6 dzieci. Koszty pieczy zastępczej dla budżetu miasta za 95 dzieci wyniosły 396.466,88 zł.

2016 r. był pierwszym rokiem funkcjonowania **świadczenia wychowawczego (500+)**. W okresie od kwietnia do grudnia 2016 r. przyjęto 4.166 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń wychowawczych. Wydano 4.088 decyzji dotyczących świadczeń wychowawczych w tym 3.822 decyzji ustalających prawo do świadczenia 500+. Ośrodek wypłacił 46.900 świadczeń 3.523 rodzinom na kwotę 23.339.049 zł.

Tabela nr 8. Realizacja świadczeń – zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w Gminie Miejskiej Starogard Gdański

Rok	Wysokość wydatków ogółem (w zł)	Liczba udzielonych świadczeń
1	2	3
2006	112.300	205
2007	179.000	269
2008	172.800	264
2009	172.050	252
2010	159.100	238
2011	126.900	189
2012	104.400	151
2013	111.500	160
2014	69.950	100
2015	137.450	181
2016	107.550	136

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Starogardzie Gdańskim

Żłobki i kluby są jedną z kilku form opieki nad małymi dziećmi w wieku do lat 3. Gmina Miejska Starogard Gdański nie prowadzi i nie dotuje tej formy opieki nad dzieckiem. Na terenie miasta

działają 2 żłobki i 3 kluby dziecięce, zapewniając miejsca dla 89 dzieci do 3 roku życia.

Przedszkola zapewniają bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w wymiarze 5 godzin dziennie w czasie, w którym realizowana jest podstawa programowa wychowania przedszkolnego.

W czasie przekraczającym powyższy wymiar rodzice ponoszą opłatę. Na terenie Starogardu Gdańskiego funkcjonują 3 punkty przedszkolne i 14 przedszkoli, w tym 7 publicznych, dla których Gmina Miejska jest organem prowadzącym. W roku szkolnym 2016/2017 zabezpieczano na terenie miasta 1.671 miejsc dla dzieci w wieku przedszkolnym.

W roku szkolnym 2016/2017 w szkołach podstawowych uczyło się 3.342 uczniów, a 1.529 w gimnazjach na terenie miasta. Szkoły, oprócz podstawowej działalności edukacyjnej podejmują działania zmierzające do przeciwdziałania występowaniu i eliminowania zauważonych w środowisku szkolnym dysfunkcji. **Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w publicznych przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach** udzielana uczniowi, polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana jest uczniowi na podstawie orzeczenia lub opinii poradni psychologiczno-pedagogicznych lub przekazania przez nauczyciela lub specjalistę informacji o potrzebie objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Uczniowie korzystają z: zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, terapii logopedycznej, terapii pedagogicznej, terapii psychologicznej, zajęć rewalidacyjnych, zajęć rozwijających zdolności i zainteresowania, zajęć stymulacji polisensorycznej, zajęć usprawniających wielofunkcyjnie rozwój psychoruchowy, zajęć socjoterapeutycznych, zajęć dydaktyczno-wyrównawczych.

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne - udzielają dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz udzielają rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Udzielana pomoc w placówce publicznej jest nieodpłatna, placówki niepubliczne prowadzą działalność komercyjną. Poradnie zajmują się diagnozą rozwoju dziecka, dbaniem o wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży, wspomaganiem wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny i szkoły, profilaktyką uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, terapią zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych, poradnictwem dla uczniów w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia i zawodu, pomocą rodzicom i nauczycielom w diagnozowaniu i rozwijaniu potencjalnych możliwości oraz mocnych stron uczniów.

Świetlice szkolne – zajmują istotne miejsce w ofercie opiekuńczej szkół. To miejsce, w którym dzieci spędzają czas przed i po lekcjach. Świetlice szkolne spełniają wiele funkcji, a swą pracę opierają na różnych metodach i formach. W każdej miejskiej szkole funkcjonuje świetlica. Jej funkcje łączone są z organizowaniem dożywiania uczniów. Z posiłków organizowanych przez szkoły korzysta 32% ogółu uczniów szkół podstawowych i gimnazjów; co ósmy uczeń otrzymuje pomoc z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na dożywianie w szkole. Korzystanie z nieodpłatnego dożywiania ma tendencję malejącą.

Gmina Miejska Starogard Gdański, realizując ustawowy obowiązek - zapewnia **uczniom niepełnosprawnym bezpłatny transport i opiekę w czasie przewozu do szkół i ośrodków** umożliwiających dzieciom realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki lub zwraca koszty dowożenia. W roku szkolnym 2016/2017 dowożonych jest 51 uczniów, m.in. do Tczewa, Trąbek Wlk., Skarszew oraz na terenie miasta.

Na terenie Starogardu Gdańskiego znajduje się **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy** prowadzony przez Powiat Starogardzki. Obecnie w Ośrodku uczy się 239 dzieci. W skład Ośrodka wchodzi: Ośrodek Wczesnego Wspomagania Rozwoju; Przedszkole Specjalne; Szkoła Podstawowa Specjalna; Publiczne Gimnazjum Specjalne; Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna; Szkoła Specjalna przysposabiająca do pracy; Publiczne Gimnazjum przy Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych; Internat. Ośrodek jest placówką dla dzieci i młodzieży upośledzonych

umysłowo w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim oraz z upośledzeniami sprzężonymi. Głównym jego zadaniem jest przygotowanie wychowanków, w miarę ich możliwości, do samodzielnego, aktywnego i twórczego życia oraz zaspokajanie ich potrzeb edukacyjnych i rehabilitacyjnych. Ośrodek realizuje zadania edukacyjno-terapeutyczne, rehabilitacyjne, rewalidacyjne i opiekuńcze. Zadania te są realizowane zgodnie z zasadami współczesnej pedagogiki specjalnej oraz przy wykorzystaniu nowoczesnych metod dostosowanych do specjalnych potrzeb edukacyjnych, wynikających z niepełnosprawności wychowanków.

Na terenie miasta i sąsiadującej Gminy Starogard Gdański, funkcjonuje publiczne i niepubliczne szkolnictwo ponadgimnazjalne, gdzie edukację realizuje 5.072 uczniów. Istotne znaczenie w systemie edukacji ma szkolnictwo policealne, które na terenie miasta oferuje 184 miejsc nauki i umożliwia zdobycie wielu kwalifikacji zawodowych.

11-4 Środowiskowy Hufiec Pracy - to jedna z jednostek organizacyjnych Pomorskiej Wojewódzkiej Komendy Ochotniczych Hufców Pracy w Gdańsku zlokalizowana na terenie Starogardu Gdańskiego. Jest to jednostka przeznaczona przede wszystkim dla młodzieży zaniedbanej wychowawczo, z brakami edukacyjnymi, o zmniejszonych szansach życiowych, niedostosowanej społecznie, wymagającej i poszukującej opieki oraz możliwości kształcenia i zdobycia przygotowania zawodowego.

Ognisko Pracy Pozaszkolnej - jest oświatową jednostką przeznaczoną dla dzieci i młodzieży. Działalność placówki koncentruje się na animacji edukacyjnej. Pomaga ona młodym ludziom odkrywać i rozwijać własne predyspozycje i zdolności dobierając odpowiednie formy i metody pracy. Placówka współpracuje z rodzicami wychowanków, ze szkołami oraz z innymi instytucjami, a zwłaszcza organizacjami pozarządowymi oraz środowiskiem lokalnym.

Wypoczynek dzieci i młodzieży - Gmina Miejska Starogard Gdański powierza organizacjom pozarządowym; jest to też stała forma pracy Ośrodka Sportu i Rekreacji, Starogardzkiego Centrum Kultury i Spółdzielni Mieszkaniowej „Kociewie”. Wszyscy organizatorzy mają zróżnicowaną oraz sprawdzoną ofertę zajęć dla dzieci i młodzieży. Priorytetem Gminy jest wypoczynek ogólnodostępny organizowany w mieście, z krótkimi formami wyjazdowymi. Jest on organizowany bez lub z niewielką odpłatnością uczestników. Ta forma umożliwia opiekę nad dziećmi pracujących w tym czasie rodziców, nad dziećmi z rodzin niewydolnych wychowawczo i w trudnej sytuacji finansowej.

Karta Dużej Rodziny - na dzień 31 grudnia 2016 r. 630 starogardzkich rodzin posiadało KDR. Łącznie wydano Karty 3.266 osobom, w tym 1.130 rodzicom (lub małżonkom), a 2.136 dzieciom. Od 2014 r. funkcjonuje także Starogardzka KDR. Adresatami Programu są rodziny wielodzietne, w tym rodziny zastępcze i rodziny prowadzące rodzinne domy dziecka, zamieszkane na terenie Gminy Miejskiej Starogard Gdański spełniające warunki, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182 z późn. zm.). Posiadacze „Karty Dużej Rodziny” – mieszkańcy Starogardu Gdańskiego, mają możliwość korzystania z oferty kulturalnej, rekreacyjnej, transportowej, pomocy prawnej na terenie Gminy Miejskiej Starogard Gdański. W Program wpisują się już zapisy uchwały Rady Miasta Starogard Gdański w sprawie wysokości opłat za świadczenia publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Miejską Starogard Gdański, które zwalniają z opłat rodziny wielodzietne. Program zyskuje kolejnych partnerów, aktualnie jest 15 podmiotów honorujących Starogardzką KDR.

SPZOZ Centrum Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień – poza statutową działalnością w zakresie usług zakontraktowanych z NFZ, każdego roku na zlecenie miasta realizuje projekt „Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym”. W ramach tego projektu realizowane są maratony terapeutyczne dla osób uzależnionych, maratony terapeutyczne dla członków rodzin osób uzależnionych, maratony terapeutyczne dla osób wywodzących się z domów dysfunkcyjnych, zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci z rodzin alkoholowych, zajęcia informacyjno-edukacyjne dla dzieci i młodzieży z zakresu problematyki uzależnień oraz przemocy; udzielana jest pomoc

terapeutyczna, konsultacje psychologiczne i terapeutyczne, porady psychiatryczne, badania z wydaniem opinii, porady prawne osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych im. St. Kryzana – poza statutową działalnością w zakresie usług zakontraktowanych z NFZ, na zlecenie miasta corocznie realizuje zajęcia terapeutyczne dla pacjentów Szpitala uzależnionych od alkoholu i ich rodzin - mieszkańców Gminy Miejskiej Starogard Gdański.

Zespół Interdyscyplinarny - realizuje działania określone w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Starogard Gdański. Jego zadaniem jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, których przedstawiciele wchodzą w skład zespołu, oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym, inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie. Podejmowane czynności przez ZI: rozmowy z doświadczającymi przemocy i sprawcami przemocy; monitorowanie środowisk przez pracowników socjalnych; systematyczne patrole wspólnie z Policją; kontakt z pedagogami szkolnymi; wskazywanie instytucji, w których zarówno ofiara przemocy jak i sprawca przemocy mogą uzyskać specjalistyczną pomoc. Wizyty w środowisku dają możliwość dokładnego rozeznania aktualnej sytuacji rodziny w kryzysie, zaproponowanie pomocy, wspomagają zakres indywidualnego planu pomocy członkom rodziny.

ZI uruchomił procedurę „Niebieskiej Karty”: w 2012 r. 63 razy, w 2013 r. 71 razy, w 2014 r. 81 razy, w 2015 r. - 83 razy, w 2016 r. - 86 razy.

Punkt Interwencji Kryzysowej w Starogardzie Gdańskim - funkcjonuje od 2009 r. Jego podstawowym zadaniem jest podejmowanie działań o charakterze interwencji kryzysowej, udzielanie pomocy osobom znajdującym się w kryzysie i ofiarom przestępstw, udzielanie kompleksowej pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami przemocy. Zgłaszane problemy w większości dotyczą interwencji w sytuacji doświadczania przemocy; dotyczą osób przeciążonych psychicznie, obarczonych następstwami wielu trudnych zdarzeń w życiu swoim i rodziny, żyjących w stanie przewlekłego stresu. Coraz więcej zgłoszeń dotyczy osób, które są zagrożone problemami natury ekonomicznej związanych z zapewnieniem odpowiedniego i godnego bytu rodzinie. Część zgłoszeń związana jest z problematyką samobójstw – myśli, zamiary, próby samobójcze. Znaczącą część zgłoszeń w PIK stanowią sytuacje kryzysu związane ze zdarzeniami rozwojowymi tzw. kryzys normatywny. Zgłoszenia w szczególności dotyczą konfliktów małżeńskich oraz problemów wychowawczych. Coraz większą grupą klientów są dzieci i młodzież, które doświadczają szeregu kryzysów związanych z sytuacją rodzinną, rówieśniczą czy sytuacją całkowitej zmiany sytuacji życiowej.

Warunki mieszkaniowe części mieszkańców są bardzo złe, niekiedy urągające godności człowieka, lokale są zdewastowane i przeludnione. Wsparciem jest **dodatek mieszkaniowy** – zadanie własne Gminy, realizowane ze środków własnych Gminy przez MOPS. W 2016 r. 1.725 wniosków o dodatek mieszkaniowy rozpatrzono pozytywnie. Dodatki mieszkaniowe wypłaca się dla osób zamieszkujących w zasobach:

- 1) Spółdzielni Mieszkaniowej „Kociewie”,
- 2) Towarzystwa Budownictwa Społecznego Ziemi Kociewskiej Sp. z o.o.,
- 3) Wspólnot Mieszkaniowych,
- 4) mieszkań pozostałych właścicieli, w których mieszczą się: Zrzeszenie Właścicieli i Zarządców Domów, indywidualni właściciele budynków jednorodzinnych i zarządcy prywatni.

Z ogółu przyjętych wniosków 20 % stanowią wnioski zasobu Spółdzielni Mieszkaniowej „Kociewie”, 33 % TBS, 9 % to wspólnoty mieszkaniowe, 38 % to mieszkania pozostałe (zasoby

prywatne). Z ogólnej liczby 1.806 przyjętych wniosków świadczeniobiorcami pomocy społecznej jest 784 wnioskodawców (43,41%). W 2016 r. wypłacono 10.595 świadczeń, a poniesione koszty wyniosły 2.684.781,45 zł. Średnia kwota miesięczna dodatku mieszkaniowego za 2016 r. wyniosła 253,40 zł.

Gmina Miejska Starogard Gdański udziela uczniom, których rodziny znalazły się w trudnej sytuacji, **pomocy materialnej o charakterze socjalnym w formie stypendiów i zasiłków szkolnych**. Przyznano pomoc materialną o charakterze socjalnym w postaci stypendium szkolnego oraz zasiłków szkolnych (w 2016 r. wydano 1.037 decyzji pozytywnych oraz 158 decyzji negatywnych dot. stypendiów szkolnych, a także 1 decyzję pozytywną dot. zasiłku szkolnego) w łącznej wysokości 490.733,18 zł.

Dofinansowano zakup podręczników szkolnych w ramach **Rządowego programu pomocy uczniom „Wyprawa szkolna” w 2016 r.** Pomoc tę otrzymało 139 uczniów słabowidzących, słabosłyszących, niesłyszących, z autyzmem (w tym z zespołem Aspergera), z niepełnosprawnością ruchową (w tym z afazją), z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, a także realizujących kształcenie szkołach przysposabiających do pracy na łączną kwotę 29.758,39 zł (dotacja celowa).

Wyposażono 2.822 uczniów klas I-V szkół podstawowych oraz 1.068 uczniów klas I i II szkół gimnazjalnych w **bezpłatne podręczniki, materiały edukacyjne i ćwiczeniowe**. Łączna kwota dofinansowania zadania (dotacja celowa) wyniosła 385.678,81 zł.

Poza Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej - głównym realizatorem w imieniu Gminy Miejskiej Starogard Gdański zadań pomocy społecznej - w Starogardzie Gdańskim funkcjonuje wiele innych instytucji, placówek i organizacji działających na rzecz rodziny w celu udzielania jej wsparcia. Również i ich udziałem jest budowanie spójnego i pełnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Jedną z istotnych instytucji jest **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie** - jednostka organizacyjna podporządkowana Zarządowi Powiatu Starogardzkiego; wykonuje zadania Powiatu z zakresu pomocy społecznej oraz rehabilitacji społecznej, mające na celu poprawę funkcjonowania rodziny, zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym i dysfunkcyjności rodzin.

3. Rynek pracy

Powiatowy Urząd Pracy w Starogardzie Gdańskim jest jednostką organizacyjną Powiatu Starogardzkiego wchodzącą w skład powiatowej administracji zespolonej – finansowanej w formie jednostki budżetowej, z siedzibą w Starogardzie Gdańskim. Urząd realizuje zadania wskazane w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz innych przepisach właściwych. Wykonuje zadania samorządu Powiatu Starogardzkiego w zakresie polityki rynku pracy, w szczególności w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.

Tabela nr 9. Liczba mieszkańców Starogardu Gdańskiego w latach 2010 – 2016 według aktywności zawodowej

Wyszczególnienie/lata		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1		2	3	4	5	6	7	8
Ludność w wieku przedprodukcyjnym 0-17 lat	Kobiety	4.546	4.501	4.457	4.366	4.288	4.266	4.227
	Mężczyźni	4.749	4.698	4.667	4.606	4.588	4.529	4.473
	Razem	9.295	9.199	9.124	8.972	8.876	8.795	8.700
	Udział w %	20,00	19,63	19,57	19,43	19,40	19,31	19,24

Ludność w wieku produkcyjnym	Kobiety (18-59)	15.010	14.343	14.124	13.746	13.417	13.131	12.899
	Mężczyźni (18-64)	15.653	15.411	15.209	14.960	14.653	14.390	14.116
	Razem	30.663	29.754	29.333	28.706	28.070	27.521	27.015
	Udział w %	65,00	63,49	62,90	62,16	61,36	60,43	59,74
Ludność w wieku poprodukcyjnym	Kobiety (60 lat i więcej)	5.106	1.05.677	5.851	6.064	6.261	6.500	6.614
	Mężczyźni (65 lat i więcej)	2.132	2.231	2.328	2.438	2.541	2.728	2.889
	Razem	7.238	7.908	8.179	8.502	8.802	9.228	9.503
	Udział w %	15,00	16,88	17,54	18,41	19,24	20,26	21,02
Razem		47.196	46.861	46.636	46.180	45.748	45.544	45.218

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Starogard Gdański

Z powyższych danych wynika, że liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym na przełomie lat 2010 - 2016 ma tendencję malejącą, zarówno w przypadku kobiet jak i mężczyzn. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi najliczniejszą grupę mieszkańców. Liczba ta na przestrzeni lat 2010 - 2016 ma tendencję spadkową (o 5,25%). Natomiast liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na przełomie lat 2010 - 2016 ma tendencję wzrastającą – w 2010 r. 15%, a w 2016 r. 21,02% ogółu mieszkańców miasta.

Tabela nr 10. Liczba bezrobotnych w Starogardzie Gdańskim

Wyszczególnienie/lata		2011	2012	2013	2014	2015	2016
1		2	3	4	5	6	7
Zarejestrowanych bezrobotnych		3.195	3.157	2.734	2.072	1.499	1.164
W tym	Kobiet	1.776	1.684	1.441	1.128	858	683
	Nie posiadających prawa do zasiłku	2.519	2.453	2.236	1.836	1.293	1.065

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Starogardzie Gdańskim

W 2016 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych starogardzian w Powiatowym Urzędzie Pracy zmalała z 3.195 w 2011 r. do 1.164 osób. Od dwóch lat obserwuje się znaczny spadek liczby bezrobotnych. Większość osób pozostających bez pracy to osoby długotrwale bezrobotne, będące w systemie pomocy społecznej. Kolejną liczną grupę stanowią osoby 50+, matki z małymi dziećmi, oraz osoby niepełnosprawne.

Tabela nr 11. Zmiany struktury bezrobotnych w Starogardzie Gdańskim w zależności od poziomu wykształcenia

Wykształcenie /lata	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Podstawowe	1.040	32,55	999	31,64	834	30,50	639	31	457	30,49	373	32,04
Zasadnicze zawodowe	956	29,92	938	29,71	801	29,30	578	28	417	27,82	317	27,23
Policealne i średnie	386	12,08	351	11,12	534	19,53	409	20	315	21,01	243	20,88

zawodowe												
Średnie ogólne	603	18,87	624	19,77	348	12,73	262	12	169	11,27	125	10,74
Wyższe	210	6,58	245	7,76	217	7,94	184	9	141	9,41	106	9,11
Ogółem	3.195	100	3.157	100	2.734	100	2.072	100	1.499	100	1164	100

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Starogardzie Gdańskim

Tabela nr 12. Zmiany długości okresu pozostawania bez pracy w Starogardzie Gdańskim

Okres pozostawania bez pracy	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	Liczba	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
do 1 miesiąca	334	10,45	407	12,89	392	14,34	228	11	273	18,21	242	20,79
1 do 3	654	20,47	656	20,78	491	17,96	400	19	329	21,95	243	20,88
3 do 6	523	16,37	530	16,79	439	16,06	297	14	208	13,88	172	14,78
6 do 12	675	21,13	521	16,50	539	19,71	329	16	190	12,67	183	15,72
12 do 24	503	15,74	541	17,14	414	15,14	394	19	206	13,74	132	11,34
powyżej 24	506	15,84	502	15,90	459	16,79	424	21	293	19,55	192	16,49
Ogółem	3.195	100	3.157	100	2.734	100	2.072	100	1.499	100	1164	100

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Starogardzie Gdańskim

Wśród osób pozostających bez pracy znacząco wzrasta liczba osób w grupie wiekowej powyżej 55 roku życia. Natomiast spada liczba bezrobotnych w wieku do 24 roku życia.

Tabela nr 13. Zmiany liczby bezrobotnych w Starogardzie Gdańskim według wieku

Wiek	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
od 18 do 24 lat	689	21,56	570	18,06	471	17,23	318	15	190	12,67	128	11
od 25 do 34 lat	841	26,32	907	28,72	769	28,13	567	28	406	27,08	324	27,83
od 35 do 44 lat	599	18,75	623	19,73	546	19,97	401	19	311	20,75	248	21,31
od 45 do 54 lat	704	22,03	678	21,48	566	20,70	414	20	298	19,88	205	17,61
od 55 do 59 lat	287	8,99	285	9,03	279	10,20	253	12	190	12,68	169	14,52
60 lat i więcej	75	2,35	94	2,98	103	3,77	119	6	104	6,94	90	7,73
Razem	3.195	100	3.157	100	2.734	100	2.072	100	1.499	100	1.164	100

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Starogardzie Gdańskim

Prace społecznie użyteczne - realizowane przez Gminę Miejską Starogard Gdański we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy i MOPS Starogard Gdański wynikają z zadań państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Na wniosek gminy starosta może skierować bezrobotnego bez prawa do zasiłku korzystającego ze świadczeń z pomocy społecznej do wykonywania prac społecznie użytecznych w miejscu zamieszkania lub pobytu w wymiarze do 10 godzin w tygodniu. Prace społecznie użyteczne organizowane są w Starogardzie Gdańskim od 2006 r. Prace te organizowane są w miejskich przedszkolach publicznych, publicznych szkołach podstawowych, publicznych gimnazjach, zakładach budżetowych oraz jednostkach budżetowych. W 2016 r. do wykonywania prac społecznie użytecznych zakwalifikowanych zostało 242 osób z terenu Starogardu Gdańskiego.

Zgodnie z informacjami z Powiatowego Urzędu Pracy w 2016 r.:

- 1) skierowania do wykonywania prac społecznie-użytecznych otrzymały 124 osoby,
- 2) 112 osób wykonywało prace społecznie-użyteczne,
- 3) 61 osób naruszyło dyscyplinę pracy, odmówiło podjęcia pracy, nie zgłosiło się, bądź też zostało wykreślone z innych przyczyn,
- 4) 47 osób zostało pozbawionych statusu osoby bezrobotnej.

Program prac społecznie użytecznych przyczynia się do aktywizacji społeczno-zawodowej uczestników. Przygotowane przez jednostki organizujące prace harmonogramy prac sprzyjają wyrobieniu w uczestnikach nawyków punktualności, dyscypliny, niezawodności oraz dbaniu o wygląd zewnętrzny, systematyczności. Wynagrodzenie uzyskane za wykonaną pracę poprawiło status materialny bezrobotnych i ich rodzin. Wykonywanie prac społecznie użytecznych pozwoliło uczestnikom na bieżące weryfikowanie faktycznych potrzeb, pobudzanie zainteresowania poprawą sytuacji życiowej, planowanie wydatków z uzyskanych przychodów, spłacanie zadłużeń w opłatach związanych z utrzymaniem mieszkania. W ocenie jednostek, w których organizowane są prace społecznie użyteczne, ta forma aktywizacji społeczno-zawodowej jest skutecznym sposobem na czasowe rozwiązywanie problemu bezrobocia.

4. Aktywność mieszkańców

Głównym celem współpracy Gminy Miejskiej Starogard Gdański z **organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na zlecenie Gminy Miejskiej Starogard Gdański** jest podnoszenie poziomu życia mieszkańców poprzez lepsze zaspokojenie potrzeb społecznych oraz aktywizacja społeczna mieszkańców.

W 2016 roku w konkursach udział wzięło 61 podmiotów, które złożyło 80 ofert. Dotacje otrzymało 37 podmiotów na realizację 56 zadań, na łączną kwotę 1.169.005 zł.

Na terenie miasta zarejestrowanych jest 102 organizacje pozarządowe. Spośród nich 81 aktywnie uczestniczy w realizacji działań na rzecz mieszkańców. Liczba aktywnych organizacji działających w poszczególnych zakresach działań przedstawia się następująco:

1) ochrona zdrowia, pomoc społeczna	- 19,
2) ekologia i ochrona zwierząt	- 3,
3) organizacje kombatanckie	- 9,
4) kultura, sztuka i ochrona dziedzictwa narodowego	- 25,
5) sport i rekreacja	- 22,
6) turystyka	- 3.

Miasto Starogard od 2015 r. realizuje **Budżet Obywatelski**, jako wspólne z mieszkańcami decydowanie o przeznaczeniu części budżetu miasta. W 2015 r. zostały zrealizowane 4 projekty inwestycyjne oraz 4 projekty społeczne. 2016 r. przyniósł kolejne 4 inwestycje. Zakres inwestycji w ramach Budżetu Obywatelskiego dotyczy głównie infrastruktury drogowej, placów zabaw, zewnętrznych siłowni a także infrastruktury sportowej.

Od 2016 r. funkcjonuje w Starogardzie Gdańskim **inicjatywa lokalna**. Mieszkańcy miasta mają możliwość wnioskowania o wsparcie techniczne lub rzeczowe podejmowanych przez siebie inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności. W 2016 r. zrealizowano 12 działań głównie w zakresie wspierania sportu i działań kulturalnych, a także inicjatyw w sferze działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych (pikniki sąsiedzkie, festyny, spotkania integracyjne).

Aktywność mieszkańców, zainteresowanie się sprawami miasta, chęć reprezentowania interesów niektórych grup, wpłynęły na powstanie reprezentatywnych społecznych przedstawicielstw w formie Rad. Obecnie w Starogardzie Gdańskim, jako organy doradcze Prezydenta Miasta lub Rady Miasta, działają: **Młodzieżowa Rada Miasta, Rada Seniorów, Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Rada Społeczna, Rada Gospodarcza, Rada Sportu, Rada Organizacji Pozarządowych, Rada Rowerowa.**

II. ANALIZA SWOT W OBSZARACH

MIESZKALNICTWO	
Mocne strony	Słabe strony
700 mieszkań komunalnych oraz 180 mieszkań socjalnych na terenie Gminy Miejskiej Starogard Gdański. 5 mieszkań chronionych na terenie Gminy Miejskiej Starogard Gdański prowadzonych przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Upośledzonych Umysłowo w Skarszewach. 6 mieszkań przystosowanych dla osób niepełnosprawnych w zasobie mieszkaniowym Gminy Miejskiej Starogard Gdański. - Działania TBS Ziemi Kociewskiej oraz Gminy Miejskiej Starogard Gdański na rzecz poprawy stanu technicznego substancji mieszkaniowej. - Dbanie części mieszkańców o stan techniczny swoich mieszkań. - Działania TBS Ziemi Kociewskiej oraz Gminy Miejskiej na rzecz powiększenia substancji mieszkaniowej na terenie Starogardu Gdańskiego (budowa 6 nowych mieszkań przy ul. Magazynowej, złożony wniosek o przyznanie wsparcia finansowego na budowę 24 mieszkań przy ul. Kopernika, prace nad uruchomieniem inwestycji mieszkaniowej na ponad 200 mieszkań na wynajem przy ul. Zachodniej). - Duża aktywność deweloperów na terenie miasta. Budowa m.in. tanich mieszkań na sprzedaż. - Tereny inwestycyjne pod budownictwo mieszkaniowe. - Obecność na terenie miasta Towarzystwa Budownictwa Społecznego. - Obecność spółdzielni mieszkaniowej na terenie miasta. - Działania Gminy Miejskiej Starogard Gdański na rzecz rewitalizacji. - Wzrost przeciętnej zamożności starogardzian.	- Niekorzystna struktura wiekowa zasobu mieszkaniowego Gminy Miejskiej. - Zaledwie dostateczny stan techniczny mieszkań komunalnych i socjalnych na terenie Starogardu Gdańskiego. - Brak poczucia odpowiedzialności części lokatorów mieszkań socjalnych i komunalnych za stan techniczny mieszkań, które zajmują. - Niewystarczająca liczba mieszkań chronionych. - Brak mieszkań chronionych prowadzonych przez instytucje Gminy Miejskiej Starogard Gdański. - Niewystarczająca liczba lokali socjalnych. - Bardzo długi czas oczekiwania na przyznanie lokalu socjalnego (od 6 do 7 lat). - Brak noclegowni i domów dla osób bezdomnych. - Niewystarczająca liczba domów pobytu dziennego dla potrzebujących. - Znikoma podaż mieszkań budowanych przez podmioty komercyjne na wynajem. - Nieefektywny system przeprowadzek (63 mieszkania co najmniej 2 pokojowe są zamieszkałe tylko przez 1 osobę). - Mała aktywność organizacji pozarządowych na terenie miasta w zakresie wspierania osób bezdomnych. - Brak aktywności inwestycyjnej w zakresie budownictwa mieszkaniowego spółdzielni mieszkaniowej na terenie miasta. - Postępujące rozwarstwienie społeczne w zakresie zamożności mieszkańców Starogardu Gdańskiego. - Starzenie się społeczeństwa i niepełnosprawności wymuszają dostosowanie oferty mieszkaniowej do potrzeb tych grup. - Brak mieszkań wspomaganych dla bezdomnych, seniorów, niepełnosprawnych, matek z małymi dziećmi zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym mieszkań chronionych.
Szanse	Zagrożenia
- Możliwość skorzystania z preferencyjnego kredytu na zakup mieszkania lub domu dla młodych rodzin. - Możliwość wsparcia budownictwa mieszkaniowego z finansowych środków zewnętrznych np. z Funduszu Doplát, Programu Mieszkanie Plus (budownictwo na wynajem). - Możliwość pozyskania finansowych środków zewnętrznych na realizację projektów rewitalizacyjnych w mieście. - Możliwość pozyskania środków finansowych z PFRON na likwidację barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej. - Wzmożone zainteresowanie zewnętrznych deweloperów inwestowaniem w mieście. - Wzrost aktywności organizacji pozarządowych w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych i bezdomnych. - Program 500+ szansą na częściowe rozwiązanie	- Ceny rynkowe mieszkań nadal nieadekwatne do przeciętnych zarobków w kraju. - Utrudniony dostęp do komercyjnych kredytów mieszkaniowych. - Małe zainteresowanie zewnętrznych inwestorów przemysłowych Starogardem Gdańskim. - Zakład karny oraz Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gdańskim mogą generować wzrost osób bezdomnych na terenie miasta. - Szybko wzrastająca liczba imigrantów w mieście może generować wzrost obciążeń socjalnych dla Gminy Miejskiej Starogard Gdański, w tym związanych z problemem bezdomności. - Postępujące rozwarstwienie społeczne w mieście pod względem zamożności. - Lepsze warunki osiedleńcze w sąsiednich miastach. - Problem migracyjny w krajach Unii Europejskiej. - Niestabilna sytuacja geopolityczna w Europie.

problemów mieszkaniowych dla rodzin z dziećmi. 8. Budowa węzła integracyjnego w Starogardzie Gdańskim szansą na łatwiejszy i tańszy dostęp Starogardzian do bogatego rynku pracy w aglomeracji trójmiejskiej. 9. Wzrost zainteresowania instytucji krajowych i Unii Europejskiej problemem starzenia się społeczeństwa i bezdomnością.	
EDUKACJA	
Mocne strony	Słabe strony
1. Kadra z wysokim wykształceniem i kompetencjami, kadra podnosząca swoje kompetencje. 2. Programy wychowawczo-profilaktyczne zgodne z podstawą programową. 3. Wysoko wyspecjalizowana kadra psychologiczno-pedagogiczna. 4. Nowe metody nauczania aktywizujące uczniów oraz nowe technologie. 5. Podmiotowe traktowanie uczniów. 6. Dodatkowe zajęcia dydaktyczne oraz rozwijające zainteresowania. 7. Oddziały integracyjne, otwartość na dzieci niepełnosprawne. 8. Projekty społeczne kształtujące wrażliwość i umiejętności społeczne i interpersonalne. 9. Stała współpraca z instytucjami zewnętrznymi (Sąd Rejonowy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Punkt Interwencji Kryzysowej, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Ognisko Pracy Pozaszkolnej, podmioty lecznicze) w celu podejmowania działań zarówno interwencyjnych jak i profilaktycznych. 10. Budynki miejskich przedszkoli i szkół znacznie dostosowywane do potrzeb osób niepełnosprawnych. 11. Dobrze wyposażone biblioteki, sukcesywnie uzupełniane księgozbiór. 12. Stołówki szkolne z zapleczem kuchennym. 13. Nowoczesny sprzęt multimedialny i pomoce dydaktyczne sukcesywnie uzupełniane. 14. Liczne innowacje pedagogiczne. 15. Dobra współpraca nauczycieli z rodzicami. 16. Funkcjonowanie klas o profilu sportowym.	1. Zróżnicowany poziom angażowania się wychowawców w sytuację swoich wychowanków oraz zróżnicowany poziom współpracy z pedagogiem i psychologiem. 2. Niewystarczające zainteresowanie kadry pedagogicznej podejmowaniem nowych wyzwań i dodatkowych zajęć dla dzieci. 3. Niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych i mała ich atrakcyjność. 4. Wzrastająca liczba uczniów pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych, z niską motywacją do nauki. 5. Niska frekwencja rodziców uczniów w aktywnościach psychoedukacyjnych organizowanych przez szkoły. 6. Zbyt długi czas trwania postępowania w sprawach rodzinnych i nieletnich w sądach i policji. 7. Niewystarczająca baza sportowa w systemie edukacji oraz ogólnodostępna w mieście; obecna niedostatecznie wyposażona. 8. Zdezaktualizowane pomoce dydaktyczne w szkołach. 9. Zbyt duże obciążenie sal lekcyjnych uniemożliwiające prowadzenie zajęć dodatkowych równolegle. 10. Wypalenie zawodowe kadry pedagogicznej, konieczność wdrażania oddziaływań wzmacniających funkcjonowanie w zawodzie, także w zakresie nadzoru pedagogicznego. 11. Pedagogizacja rodziców. 12. Niedostateczna oferta edukacyjna dla dzieci uzdolnionych. 13. Sytuacja materialna uczniów.
Szanse	Zagrożenia
1. Zdobywanie i pogłębianie umiejętności przez kadrę pedagogiczną. 2. Współpraca szkoły z instytucjami i organizacjami zewnętrznymi może wspomóc rolę opiekuńczą i wychowawczą szkoły. 3. Korzystna lokalizacja szkół, wśród osiedli mieszkaniowych. 4. Dostępna komunikacyjnie sieć szkół. 5. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na kształcenie kadry i zajęcia dodatkowe dla uczniów. 6. Wzrost zapotrzebowania na przedszkola. 7. Dobra współpraca z przedsiębiorcami w zakresie wolontariatu pracowniczego. 8. Właściwa współpraca z innymi placówkami oświatowymi z terenu miasta w celu wymiany	1. Uczniowie nabywają wiedzę poniżej swoich możliwości, niskie wyniki na egzaminach zewnętrznych. 2. Zagrożenie rodzin są demoralizacją i uzależnieniami. 3. Małe zainteresowanie zajęciami pozalekcyjnymi wśród rodziców i młodzieży, w związku z sytuacją materialną rodzin i nieatrakcyjną ofertą zajęć. 4. Wzrost liczny uczniów zgłaszających problemy natury emocjonalnej. 5. Częste zmiany w prawie oświatowym. 6. Brak programów wspomagających uczniów zdolnych. 7. Brak programów i przedsięwzięć modyfikujących funkcjonowanie dzieci i ich rodziny w zakresie zagrożeń cywilizacyjnych. 8. Niedostateczna wiedza na temat zjawisk agresji i

doświadczeń. 9. Rosnąca świadomość rodziców. 10. Stałe dyżury psychologów i doradców rodziny w jednostkach oświaty, pomocy społecznej i ochrony zdrowia. 11. Absolwent posiada umiejętności przydatne w życiu.	przemocy, trudności w różnicowaniu i diagnozowaniu, skupianie się na działaniach interwencyjnych, niedoceniające prewencyjnych. 9. Lekceważenie przez rodziców zagrożeń związanych z dostępem do sieci internetowej, negatywne skutki spowodowane nieograniczonym czasem spędzanym przed elektronicznymi nośnikami informacji. 10. Podatność na reklamy.
WSPARCIE RODZINY	
Mocne strony	Słabe strony
1. Zbiórki żywności w ramach wolontariatu. 2. Bezpłatne podręczniki, pomoc materialna dla uczniów. 3. Prowadzenie świetlicy terapeutycznej - opieka w godzinach popołudniowych, odrabianie lekcji, posiłek oraz prowadzenie zajęć pozalekcyjnych o charakterze socjoterapeutycznym. 4. Dostępność do specjalistów. 5. Dostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych. 6. Współpraca z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, dzielnicowymi, wydziałem do spraw nieletnich. 7. Uczestnictwo w grupach roboczych powołanych przez Zespół Interdyscyplinarny w ramach Niebieskiej Karty. 8. Projekty społeczne kształtujące wrażliwość i umiejętności społeczne. 9. Godziny otwarcia placówek dostosowane do potrzeb rodziców. 10. Organizacja warsztatów dla rodziców i pracowników w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej, dojrzałości szkolnej i zdrowego odżywiania. 11. Organizacja spotkań integracyjno-sportowych dla rodziców z dziećmi. 12. Pedagogizacja rodziców. 13. Szeroki zakres zajęć z zakresu profilaktyki zdrowotnej (AIDS, uzależnienia) w poradni psychologiczno-pedagogicznej - psychoedukacja, zajęcia warsztatowe. 14. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dla bezdomnych przez Parafialny Zespół Caritas Parafii Miłosierdzia Bożego w Starogardzie Gdańskim w zakresie: całodziennego wyżywienia, odzieży, zabiegów sanitarno-higienicznych. 15. Ośrodek wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. 16. Usługi opiekuńcze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. 17. Realizacja programów rządowych np. Dożywiania, 500+, Mieszkanie plus. 18. Asystentura rodziny. 19. Programy terapeutyczne podmiotów leczniczych. 20. Aktywne organizacje pozarządowe z programami adresowanymi do rodzin. 21. Działania rewitalizacyjne. 22. Karta Dużej Rodziny.	1. Niewystarczająca ilość działań w celu poszerzenia oferty edukacyjnej dotyczącej działalności integracyjnej placówek skierowanej do rodzin. 2. Niewystarczający system doradztwa zawodowego. 3. Brak kompleksowej oferty skierowanej do rodziców w zakresie kształtowania kompetencji rodzicielskich. 4. Brak skutecznego wsparcia dla pieczy zastępczej w zakresie radzenia sobie z trudnościami wynikającymi z realizacji zadań pieczy zastępczej. 5. Brak spółdzielni socjalnych czy innych podmiotów ekonomii społecznej umożliwiających zatrudnienie osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. 6. Brak izby wytrzeźwień na terenie miasta. 7. Brak dziennych form wsparcia dziecka i rodziny. 8. Brak systemu opieki nad dziećmi, w tym dziećmi niepełnosprawnymi, umożliwiającego podejmowanie pracy przez rodziców. 9. Trudne warunki mieszkaniowe wielu rodzin. 10. Praca „na czarno”. 11. Częsta zmiana przepisów prawa. 12. Brak kandydatów do wykonywania zawodu pracownika socjalnego i do pracy w specjalistycznych usługach opiekuńczych. 13. Brak miejsca opieki dziennej dla osób z autyzmem. 14. Brak miejsca czasowej interwencji dla rodzica z dziećmi w sytuacji doznawania przemocy.
Szanse	Zagrożenia
1. Współpraca szkół z różnymi instytucjami i	1. Otoczenie degradujące rodziny.

organizacjami pozarządowymi (oferta działań pomocowych). - Korzystna lokalizacja szkół - rodziny mają możliwość korzystania z szerokiego wachlarza ofert proponowanych przez instytucje sąsiadujące. - Rodzice inwestują w przyszłość swoich dzieci. - Wzrost świadomości rodziców dotyczącej roli wychowania przedszkolnego. - Aktywność zawodowa rodziców. - Rewitalizacja obszarów zdegradowanych. - Dzienne formy wsparcia dziecka, seniorów, osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi. - Rozwój wolontariatu. - Deinstytucjonalizacja świadczeń pomocy społecznej.	- Zaniedbania środowiskowe. - Demoralizacja i uzależnienia. - Aktywność zawodowa rodziców. - Wzrastająca liczba dzieci z deficytami rozwojowymi. - Brak dostępności specjalistów. - Nieprawidłowo kształtująca się osobowość dziecka wynikająca z problemów w rodzinie - rodziny dysfunkcyjne, niepełne, zapracowani rodzice. - Niewystarczająca ilość kompleksowego wsparcia rodziny - systemowa terapia rodzin - 90% problemów edukacyjnych, wychowawczych, emocjonalnych i interpersonalnych dzieci wynika z relacji rodzinnych. - Rosnąca liczba dzieci z zaburzeniami psychofizycznymi. - Zaburzony model rodziny - rodziny niepełne, partnerskie, patchworkowe, emigracja zarobkowa. - Zadłużanie się rodzin. „Dziedziczenie” ubóstwa. - Migracja ludności. - Rozluźnienie więzi rodzinnych. Samotne rodzicielstwo. Samotność osób starszych. - Częsta zmiana przepisów prawa. - Wzrost liczby osób niepełnosprawnych bez uprawnień do świadczeń ubezpieczeń społecznych. - Napływ cudzoziemców.
POLITYKA SENIORALNA	
Mocne strony	Słabe strony
- Wykwalifikowana kadra służb pomocy społecznej otwarta na zmiany. - Wypracowane mechanizmy dostosowywania wsparcia i opieki do potrzeb (standaryzacja usług). - Aktywna Rada Seniorów Gminy Miejskiej Starogard Gdański. - Dostępne kanały informacyjne dla seniorów (m.ni. Starogardzki Ratusz, www.starogard.pl). - Organizacje pozarządowe zrzeszające osoby w wieku 60+. - Uniwersytet III Wieku. - Zwiększający się poziom świadomości społecznej na temat starzenia się i zdrowego trybu życia. - Udział w projekcie Lokalny Wolontariat Opiekuńczy. - Funkcjonowanie Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego. - Funkcjonowanie hospicjum domowego. - Działające osiedlowe kluby seniora. - Udział w kampaniach społecznych na rzecz osób starszych (np. „Bezpieczny Senior”). - Lokalne działania na rzecz seniorów (np. spotkania na temat zdrowia w Kociewskim Centrum Zdrowia, spotkania dotyczące bezpieczeństwa prowadzone przez Komendę Powiatową Policji).	- Niewystarczający dostęp do lekarzy specjalistów, w szczególności do geriatrów. - Długie oczekiwanie i niedostateczna liczba miejsc nieodpłatnej rehabilitacji stacjonarnej. - Niewystarczająca liczba miejsc w placówkach opieki całodobowej i wsparcia dziennego seniorów. - Brak rodzinnych domów pomocy dla osób starszych. - Niedopracowany system przepływu informacji pomiędzy realizatorami i odbiorcami usług oraz zbierania i przetwarzania danych na temat usług dla seniorów. - Ograniczona dostępność oferty aktywizacyjnej dla osób niepełnosprawnych ruchowo. - Przestrzeń publiczna wymagająca dostosowania do potrzeb seniorów. - Niewielka liczba seniorów zaangażowanych w tworzenie życia społecznego miasta. - Niskie dochody seniorów. - Zadłużanie się seniorów. - Brak programów profilaktyki zdrowia dla seniorów finansowanych ze środków publicznych. - Niski poziom wiedzy na temat praw seniorów. - Brak domu dziennego pobytu.
Szanse	Zagrożenia
- Włączanie kolejnych grup (pokoleń) seniorów w działania na rzecz społeczności lokalnej. - Rozwój wolontariatu. - Rządowe programy wspierające seniorów; wykorzystanie możliwości finansowania zewnętrznego. - Prowadzenie opieki i wsparcia poza instytucjami.	- Starzenie się społeczeństwa miasta. - Przyrost liczby osób 60+ wymagających wsparcia. - Oslabianie więzi międzypokoleniowych; osamotnienie osób starszych w związku z emigracją dzieci. - Niska świadomość społeczna dotycząca starości, stereotypy dotyczące osób w podeszłym wieku. - Brak oferty partycypacyjnej dla seniorów (budowanie

5. Wzrost świadomości seniorów o potrzebie aktywności społecznej, fizycznej, intelektualnej. 6. Rozbudowa infrastruktury przyjaznej osobom niepełnosprawnym i seniorom. 7. Rozwój idei miejsc i usług przyjaznych seniorom. 8. Zaangażowanie mediów w tematykę senioralną. 9. Budowa hospicjum stacjonarnego.	- oferty na deficytach seniorów, bez uwzględnienia ich potencjału). 6. Brak dialogu z seniorami przy tworzeniu oferty aktywizacyjnej miasta (planowanie działań i przestrzeni publicznych). 7. Niskie dochody osób w wieku 60+. 8. Zadłużanie się seniorów. 9. Wysokie koszty utrzymania wysokometrażowych mieszkań. 10. Dyskryminacja ze względu na wiek.
DOSTĘPNOŚĆ PRZESTRZENI MIEJSKIEJ	
Mocne strony	Słabe strony
1. Wykwalifikowana kadra pomocy społecznej. 2. Oferta poradni psychologiczno-pedagogicznych. 3. Oddziały integracyjne w przedszkolach i szkołach. 4. Oferta edukacyjna Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego. 5. Infrastruktura ośrodków wsparcia dla dorosłych (Środowiskowe Domy Samopomocy, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Dom Pomocy Społecznej). 6. Ośrodki rehabilitacji ruchowej. 7. Udział w projekcie Lokalny Wolontariat Opiekuńczy. 8. Realizacja działań przez organizacje pozarządowe. 9. Zwiększająca się liczba osób niepełnosprawnych z wyższym wykształceniem i podnoszących kwalifikacje na rynku pracy. 10. Kursy, szkolenia, organizowane dla osób niepełnosprawnych przez Powiatowy Urząd Pracy. 11. Wsparcie finansowe PFRON oraz Funduszu Pracy dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne. 12. Dobrze rozwinięty system podstawowej opieki zdrowotnej. 13. Działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności. 14. Zakłady pracy chronionej. 15. Powiatowy przewodnik informujący o dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 16. Ułatwiony dostęp do wychowania przedszkolnego dla dzieci, które posiadają orzeczenie lub których rodzice posiadają orzeczenie o niepełnosprawności. 17. Wykwalifikowana kadra do pracy z dziećmi z orzeczeniami o kształceniu specjalnym i pomocy psychologiczno-pedagogicznej.	1. Bariery uniemożliwiające osobom z niepełnosprawnością funkcjonowanie w społeczeństwie (m.in. architektoniczne i techniczne w budynkach mieszkalnych, mieszkaniach oraz obiektach użytku publicznego; bariery transportowe, bariery w komunikowaniu się i psychologiczne). 2. Niski poziom świadomości społeczeństwa o sytuacji osób niepełnosprawnych oraz osób z zaburzeniami psychicznymi oraz o barierach, z którymi się spotykają. 3. Niewystarczająca liczba placówek wspierających osoby niepełnosprawne. 4. Niewystarczające zainteresowanie pracodawców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych oraz osób z zaburzeniami psychicznymi. 5. Zagrożenie ubóstwem osób i rodzin z niepełnosprawnością oraz z zaburzeniami psychicznymi. 6. Niewystarczające wsparcie jednostek pomocy społecznej w zakresie realizowanych działań na rzecz osób niepełnosprawnych. 7. Niewystarczające środki finansowe na realizację programów profilaktyki zdrowotnej osób niepełnosprawnych oraz osób z zaburzeniami psychicznymi. 8. Zbyt niskie środki finansowe na likwidację barier oraz na rehabilitację. 9. Niska aktywność społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością. 10. Brak placówek specjalistycznych dla dzieci i ośrodków wsparcia dla rodziców dzieci niepełnosprawnych (np. dla dzieci autystycznych). 11. Brak spółdzielni socjalnych, Zakładu Aktywności Zawodowej. 12. Brak mieszkań wspomaganych, w tym chronionych. 13. Słaby dostęp do wczesnej rehabilitacji medycznej. 14. Niewystarczająca dostępność do usług medycznych na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób niepełnosprawnych. 15. Niedostosowane oferty szkół zawodowych do potrzeb i wymogów rynku pracy. 16. Brak skutecznych sposobów na włączenie społeczne osób z niepełnosprawnością oraz osób z zaburzeniami psychicznymi. 17. Niepełny przepływ informacji między podmiotami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Szanse	Zagrożenia
1. Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej, w tym Zakładu Aktywności Zawodowej. 2. Sprzyjające przepisy o zatrudnieniu socjalnym. 3. Zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych. 4. Rozwój infrastruktury placówek specjalistycznych dla niepełnosprawnych dzieci 5. Funkcjonowanie mieszkalnictwa wspomaganego, w tym chronionego. 6. Rozwój usług pomocowych w środowisku. 7. Utworzenie stanowiska Asystenta Osoby Niepełnosprawnej. 8. Rozwój wolontariatu. 9. Edukacja rodziców dzieci niepełnosprawnych. 10. Wzrost poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych. 11. Likwidacja barier uniemożliwiających osobom z niepełnosprawnością funkcjonowanie w społeczeństwie. 12. Egzekwowanie przepisów regulujących przystosowanie nowych obiektów budowlanych oraz obiektów przebudowywanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. 13. Zwiększenie dostępu do nowoczesnych systemów informacyjnych. 14. Upowszechnienie wiedzy o sytuacji osób niepełnosprawnych i osób z zaburzeniami psychicznymi oraz o barierach, z którymi się spotykają i kształtowanie pozytywnego wizerunku osoby niepełnosprawnej. 15. Współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym. 16. Opracowanie standardów dostępności dla miasta. 17. Utworzenie specjalnej jednostki nadzorującej realizację inwestycji dostosowanej do potrzeb osób niepełnosprawnych (np. na wzór inspekcji pracy czy BHP, ekspert ds dostępności). 18. Rozwój ośrodków wsparcia dla osób z niepełnosprawnością i osób z zaburzeniami psychicznymi. 19. Przeciwdziałanie niepełnosprawności i wykluczeniu społecznemu poprzez wykorzystanie środków zewnętrznych.	1. Brak szans na edukację, zdobycie umiejętności lub wykształcenia zawodowego w celu usamodzielnienia się osób niepełnosprawnych i osób z zaburzeniami psychicznymi. 2. Niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych i mała aktywność zawodowa tych osób. 3. Pogłębianie się niepełnosprawności. 4. Utrudniona dostępność do usług świadczonych przez placówki i instytucje zajmujące się niepełnosprawnymi. 5. Wzrost bezrobocia osób niepełnosprawnych. 6. Ograniczone środki finansowe na realizację programów profilaktycznych i pomocowych. 7. Zmniejszanie przez PFRON środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań. 8. Niedostosowane programy edukacyjne oraz system nauczania do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. 9. Brak rozwiązań systemowych dla rodziny z osobą z niepełnosprawnością (dzieckiem z niepełnosprawnością) w celu umożliwienia podejmowania zatrudnienia w sprawowaniu opieki. 10. Skomplikowane procedury związane z likwidacją barier w poruszaniu się. 11. Nierespektowanie przepisów prawa budowlanego w zakresie dostępności obiektów dla osób niepełnosprawnych. 12. Wzrost zachorowań psychicznych, w tym osób starszych. 13. Wzrost zagrożenia zaburzeniami psychicznymi wśród dzieci i młodzieży.
OCHRONA ZDROWIA	
Mocne strony	Słabe strony
1. Doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra. 2. Nowoczesne wyposażenie. 3. Znacząca pozycja na rynku. 4. Duża liczba poradni specjalistycznych. 5. Telefoniczna rejestracja pacjentów. 6. Dobra lokalizacja podmiotów leczniczych. 7. Dobry dojazd środkami transportu miejskiego. 8. Parking przy podmiotach leczniczych. 9. Wysokospecjalistyczny sprzęt do diagnostyki. 10. Możliwość wykonania zróżnicowanych badań diagnostycznych. 11. Zespół Interdyscyplinarny.	1. Słabe zainteresowanie mieszkańców udziałem w programach profilaktycznych. 2. Długi czas oczekiwania na niektóre świadczenia zdrowotne. 3. Niedostępność odpłatnych usług medycznych dla pacjentów mniej zamożnych. 4. Brak specjalistów na terenie miasta. 5. Brak hospicjum stacjonarnego na terenie miasta. 6. Brak pewności w kontraktowaniu świadczeń z NFZ oraz zasad i wysokości ich finansowania. 7. Niewystarczające przeciwdziałanie wadom postawy. 8. Brak gabinetów stomatologicznych w szkołach.

12. Domowa opieka hospicyjna. 13. Domowa opieka długoterminowa pielęgnarska. 14. Badania profilaktyczne w zakresie układu krążenia, oddechowego, badania piersi, badania cytologiczne, profilaktyka wad postawy, profilaktyka zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego HPV na lata 2012 – 2017.	9. Niewystarczająca liczba gabinetów ortodontycznych i chirurgii stomatologicznej. 10. Brak apteki całodobowej. 11. Brak opieki pediatrycznej i okulistycznej nocnej i świątecznej w Kociewskim Centrum Zdrowia.
Szanse	Zagrożenia
1. Możliwość poszerzenia zakresu usług medycznych. 2. Rosnące zapotrzebowanie na usługi zdrowotne w związku ze starzeniem się społeczeństwa. 3. Pozyskanie nowych kontraktów z NFZ. 4. Kontynuacja zakresu świadczeń. 5. Możliwość pozyskania środków zewnętrznych, w tym unijnych. 6. Pozyskanie nowych lekarzy specjalistów i lekarzy pierwszego kontaktu. 7. Zwiększenie limitów ilości przyjmowanych pacjentów w ramach umów z NFZ. 8. Podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług.	1. Możliwość pojawienia się specjalistycznych przychodni konkurujących z już istniejącymi. 2. Ograniczona limitami liczba pacjentów przyjmowanych w ramach umów z NFZ. 3. Wykonywanie świadczeń ponad limit w ramach umów z NFZ i brak refundacji za nie. 4. Częste zmiany prawa. 5. Nieustająca reforma służby zdrowia. 6. Wzrastające ceny sprzętu medycznego. 7. Niewystarczająca liczba lekarzy specjalistów. 8. Niska świadomość mieszkańców na temat profilaktyki chorób i zachowań prozdrowotnych.
UZALEŻNIENIA	
Mocne strony	Słabe strony
1. Doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra. 2. Baza lokalowa. 3. Dobra lokalizacja. 4. Dobry dojazd środkami transportu miejskiego. 5. Szeroki wachlarz usług w zakresie uzależnień. 6. Zasoby rzeczowe. 7. Zespół interdyscyplinarny.	1. Brak pewności w kontraktowaniu świadczeń z NFZ oraz zasad i wysokości ich finansowania. 2. Mało skuteczne leczenie odwykowe. 3. Brak w powiecie DPS dla osób uzależnionych od alkoholu.
Szanse	Zagrożenia
1. Lokalne działania kierowane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 2. Podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług. 3. Możliwość aplikowania o środki zewnętrzne. 4. Możliwość poszerzenia zakresu usług medycznych o uzależnienia behawioralne i cywilizacyjne. 5. Możliwość pozyskania środków z funduszy krajowych na realizację programu dot. uzależnień. 6. Zwiększenie limitów świadczeń realizowanych w ramach umowy z NFZ.	1. Brak stabilności w polityce państwa w zakresie polityki uzależnień. 2. Ograniczona limitami liczba pacjentów przyjmowanych w ramach umów z NFZ. 3. Nowe formy uzależnień i nowe substancje uzależniające. 4. Obniżający się wiek inicjacji alkoholowej i narkotykowej. 5. Nowe substancje uzależniające. 6. Przyjmowanie negatywnych wzorców i dziedziczenia. 7. Powstawanie uzależnień niechemicznych. 8. Dostępność do miejsc, w których występuje zagrożenie uzależnienia (np. hazard).
RYNEK PRACY	
Mocne strony	Słabe strony
1. Położenie w sąsiedztwie autostrady (bliskość Trójmiasta) oraz w Obszarze Dolnej Wisły. 2. Duże zasoby pracy, w tym duża liczba pracowników przemysłowych. 3. Obecność dużych przedsiębiorstw i funkcjonowanie potencjalnych klastrów: chemicznego, meblowego, budowlanego i medycznego. 4. Silne środowisko biznesu. 5. Bogata oferta kształcenia zawodowego. 6. Projekty realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Starogardzie Gdańskim dające duże szanse wejścia lub powrotu na rynek pracy osób bezrobotnych, jak i wsparcia pracodawców w	1. Malejąca podaż siły roboczej. 2. Wysoki poziom osób biernych zawodowo. 3. Niska mobilność zawodowa i przestrzenna. 4. Odpływ wykwalifikowanej kadry poza granice miasta, województwa i kraju. 5. Niewystarczająca liczba osób z doświadczeniem zawodowym w zawodach, na które jest zapotrzebowanie na lokalnym rynku pracy.

procesie zatrudnienia. 7. Utrzymująca się tendencja spadku liczby osób bezrobotnych w mieście Starogard Gdański.	
Szanse	Zagrożenia
1. Integracja gospodarcza w tym rynku pracy miasta Starogard Gdański z Trójmiastem oraz Obszarem Dolnej Wisły. 2. Wykorzystanie lokalnych przewag konkurencyjnych - rozwój klastrów. 3. Pozyskiwanie i wykorzystanie środków finansowych z funduszy unijnych. 4. Zainteresowanie cudzoziemców, głównie z Ukrainy pracą na rzecz lokalnych pracodawców. 5. Zwiększająca się liczba przedsiębiorstw w mieście. 6. Rosnący popyt na siłę roboczą dający szansę na znalezienie lub zmianę pracy.	1. Niski wzrost gospodarczy przekładający się na wzrost bezrobocia i spadek inwestycji. 2. Niezdolność do zredukowania niedopasowań kwalifikacyjno-zawodowych. 3. Odpływ siły roboczej, w szczególności specjalistów za granicę miasta, województwa i kraju. 4. Odpływ siły roboczej spowodowany zmianą systemu emerytalnego.

III. ZJAWISKA I WYZWANIA WEDŁUG DIAGNOZOWANYCH OBSZARÓW:

- 1) społeczeństwo będzie się starzeć, co potwierdzają prognozy demograficzne;
- 2) wzrastać będzie liczba osób wymagających specjalistycznych usług medycznych, w tym opieki paliatywno-hospicyjnej;
- 3) pomimo poprawiającej się sytuacji na lokalnym rynku pracy, utrzymywać się będzie problem osób długotrwale bezrobotnych;
- 4) podnosić się będzie poziom aktywności zawodowej mieszkańców;
- 5) poziom ubóstwa rodzin może nieznacznie spadać, jednak utrzymuje się zjawisko „dziedziczenia” ubóstwa i pokoleniowego korzystania z pomocy społecznej;
- 6) postępować będzie rozwarstwienie warunków życiowych seniorów, pogarszać się będzie ich sytuacja materialna i zdrowotna;
- 7) wzrastać będzie aktywność społeczna seniorów i osób niepełnosprawnych;
- 8) dużą grupę wśród osób wymagających interwencji socjalnej stanowić będą osoby niepełnosprawne;
- 9) zjawisko zaburzeń psychicznych podlegać będzie dalszej tendencji wzrostowej;
- 10) wzrastać będą problemy mieszkaniowe wynikające z zadłużeń i ubóstwa rodzin;
- 11) brak nowych mieszkań oraz starzenie się obecnej substancji mieszkaniowej i jej degradacja;
- 12) postępować będzie obniżenie poziom bezpieczeństwa ekonomicznego mieszkańców ze względu na zadłużenia i niskie dochody;
- 13) nadal znaczącym problemem będzie liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie oraz poza nią, zwłaszcza z przemocą rówieśniczą.
- 14) poza utrzymującym się problemem uzależnienia od alkoholu i narkotyków pojawiać się będą nowe formy uzależnień;
- 15) wzrośnie aktywność społeczna mieszkańców, niezinstytucjonalizowana oraz ich zaangażowanie w wolontariat;
- 16) wzrastać będzie znaczenie wsparcia środowiskowego;
- 17) występowanie zjawiska imigracji - zagospodarowanie na rynku pracy imigrantów oraz osób powracających z emigracji;
- 18) wzrastać będzie liczba osób doświadczających jednocześnie wielu problemów społecznych; wystąpi wzrost zapotrzebowania na usługi wspomagające interdyscyplinarnie.

IV. ADRESACI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Adresatami działań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są wszyscy mieszkańcy Starogardu Gdańskiego ze szczególnym uwzględnieniem osób z trudnościami, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Każda osoba funkcjonując w życiu społecznym i pełniąc różne role może napotkać przeciwności, którym nie potrafi sprostać. Trudności te mogą dotyczyć zarówno jej samej, jak i jej relacji wewnątrzrodzinnych lub z szerszym otoczeniem społecznym, np. szkołą, środowiskiem rówieśniczym, środowiskiem pracy zawodowej, środowiskiem sąsiedzkim. Bezradność wobec tych trudności może eskalować i doprowadzić do pogłębiania się ich i w konsekwencji przyczyniać się do pojawienia problemów społecznych.

Problem społeczny to zjawisko postrzegane jako dysfunkcjonalne i szkodliwe, poruszające znaczną część społeczeństwa, jednak możliwe do przezwyciężenia poprzez działania zbiorowe. Warunkiem przezwyciężenia problemu społecznego jest aktywność mieszkańców i ich otoczenia społecznego przy wsparciu profesjonalistów.

Grupą szczególnej uwagi w Strategii są osoby i rodziny ubogie lub zagrożone ubóstwem oraz wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym.

Ubóstwo powstaje na drodze indywidualnych trudnych sytuacji życiowych utrudniających aktywne i prawidłowe funkcjonowanie.

Ubóstwo lub wykluczenie społeczne wiąże się z następującymi zjawiskami: sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, ochrona macierzyństwa lub wielodzietności, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy, alkoholizm, narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe, klęski żywiołowe lub ekologiczne.

Wykluczeniem społecznym określa się sytuację, w której osoba będąca członkiem społeczeństwa nie może normalnie uczestniczyć w działaniach obywateli tego społeczeństwa, przy czym ograniczenie to nie wynika z jej wewnętrznych przekonań, ale znajduje się poza kontrolą wykluczonej osoby. Wykluczenie oznacza niemożność uczestniczenia w życiu gospodarczym, politycznym, jak i kulturowym, w wyniku braku dostępu do zasobów, dóbr, usług społecznych, ograniczania praw społecznych oraz deprivacji potrzeb. Pojęcia „ubóstwa” i „wykluczenia społecznego” są pokrewne i mają charakter sprzężenia zwrotnego.

Grupami społecznymi najbardziej narażonymi na wykluczenie społeczne są niepełnosprawni, osoby chore psychicznie, uzależnieni, długotrwale bezrobotni, opuszczający zakłady karne i poprawcze, rodzice samotnie wychowujący dzieci, ofiary patologii życia rodzinnego, osoby starsze, zwłaszcza samotne, bezdomni, dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych, imigranci, członkowie mniejszości narodowych.

V. MISJA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW STAROGARDU GDAŃSKIEGO, AKTYWNYCH SPOŁECZNIE I ZAWODOWO, W SYSTEMIE GWARANTUJĄCYM PROFESJONALNE WSPARCIE.

VI. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Strategia wskazuje 4 cele strategiczne o ogólnym charakterze i wskazuje 12 celów operacyjnych wraz z kierunkami działań interwencyjnych.

Cel strategiczny 1 WSPIERANIE RODZINY	Cel strategiczny 2 AKTYWNI SENIORZY	Cel strategiczny 3 RÓWNOPRAWNI NIEPEŁNOSPRAWNI	Cel strategiczny 4 INTEGRACJA SYSTEMU POLITYKI SPOŁECZNEJ
Cele operacyjne	Cele operacyjne	Cele operacyjne	Cele operacyjne
1.1. Efektywny i sprawny system wspierania rodziny i dziecka	2.1. Efektywny i sprawny system wspierania seniorów	3.1. Efektywny i sprawny system profilaktyki i pomocy osobom niepełnosprawnym	4.1. Partnerstwo międzysektorowe na rzecz rozwiązywania problemów społecznych
1.2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu	2.2. Wspieranie aktywności seniorów	3.2. Rozwój działań na rzecz osób niepełnosprawnych	4.2. Wzmacnianie i rozwój partycypacji społecznej
1.3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i poza nią	2.3. Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb osób starszych		4.3. Rozwój kapitału społecznego
1.4. Profilaktyka i minimalizowanie skutków uzależnień w rodzinie i poza nią			

Cel strategiczny 1. WSPIERANIE RODZINY.

Cel operacyjny 1.1. Efektywny i sprawny system wspierania rodziny i dziecka.

- 1) Wsparcie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania, pomoc rodzinom będącym w kryzysie, poprzez:
 - a) edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich;
 - b) udzielanie instytucjonalnego wsparcia, obejmującego kompleksowo wszystkich członków rodziny, przez MOPS, jednostki oświatowe, sportowe, instytucje kultury, podmioty lecznicze;
 - c) zapewnienie miejsc interwencyjnych czasowego pobytu dziecka lub rodziny w kryzysie;
 - d) zapewnianie opieki nad dziećmi do lat 3 poprzez tworzenie miejsc żłobkowych lub innych form opieki;
 - e) zapewnienie opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym poprzez tworzenie miejsc przedszkolnych;
 - f) realizowanie Starogardzkiej Karty Dużej Rodziny;
 - g) promowanie zdrowia i aktywnego trybu życia;
 - h) poprawę dostępności do usług medycznych, w tym realizowanie programów profilaktyki zdrowia;

- i) współpracę z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz wspierania rodziny, podnoszenia poziomu ich funkcjonowania i pomocy rodzinom będącym w kryzysie.
- 2) Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju, poprzez:
 - a) poszerzanie oferty zajęć edukacyjnych i wychowawczych, w tym pozalekcyjnych, oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej w miejskich jednostkach oświatowych;
 - b) zwiększanie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, w tym organizowanie wypoczynku letniego i zimowego;
 - c) tworzenie placówek wsparcia dziennego;
 - d) współpracę z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz wsparcia dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju oraz zagospodarowaniu czasu wolnego.
- 3) Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w mieście, poprzez:
 - a) wspieranie działań właściwych służb mających na celu przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich;
 - b) wspieranie działań właściwych służb mających na celu zwiększanie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców;
 - c) współpracę z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców.
- 4) Podejmowanie działań wspomagających rozwój specjalistycznych usług medycznych, w tym z zakresu opieki paliatywno-hospicyjnej; powstanie hospicjum stacjonarnego.

Wskaźniki:

1. Liczba świadczeń udzielonych przez MOPS.
2. Liczba miejsc czasowej interwencji.
3. Liczba miejsc żłobkowych.
4. Liczba miejsc przedszkolnych.
5. Liczba partnerów Starogardzkiej Karty Dużej Rodziny.
6. Liczba programów profilaktycznych.
7. Liczba korzystających z programów profilaktycznych.
8. Liczba korzystających z zajęć pozalekcyjnych.
9. Liczba korzystających z pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
10. Liczba placówek wsparcia dziennego.
11. Liczba i wartość projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe.

Cel operacyjny 1.2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

- 1) Zapewnienie osobom i rodzinom bezpieczeństwa socjalnego, poprzez:
 - a) monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców miasta;
 - b) udzielanie instytucjonalnego wsparcia przez MOPS osobom i rodzinom ubogim lub zagrożonym ubóstwem;
 - c) zabezpieczanie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, w tym m.in. organizowanie dożywiania, organizowanie wypoczynku letniego i zimowego, zapewnianie dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego;
 - d) powstawanie mieszkań na wynajem;
 - e) zwiększanie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych;
 - f) podnoszenie standardu mieszkań komunalnych i socjalnych;
 - g) współpracę z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz ubogich i zagrożonych ubóstwem.
- 2) Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy, poprzez:
 - a) współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie:

- wspierania powstawania nowych i trwałych miejsc pracy dla mieszkańców miasta i przyczyniających się do podniesienia kapitału ludzkiego i społecznego;
 - promowania zakładania nowych oraz wspierania istniejących firm z sektora małych i średnich przedsiębiorstw jako miejsc aktywizacji osób bezrobotnych;
 - promowania i realizacji działań mających na celu zmniejszenie wysokiego poziomu osób biernych zawodowo;
 - zwiększenia mobilności zawodowej i przestrzennej osób bezrobotnych i poszukujących pracy;
 - kształtowania umiejętności, postaw, predyspozycji do uczenia się przez całe życie i adaptowania się do zmian na rynku pracy, w szczególności poprzez poradnictwo zawodowe, szkolenia, staże;
 - realizowania projektów aktywizujących bezrobotnych, w tym z wykorzystaniem funduszy unijnych;
- b) współpracę z Ochotniczym Hufcem Pracy i innymi podmiotami zajmującymi się instrumentami rynku pracy w zakresie uruchamiania oferty zatrudnienia oraz doskonalenia i kształcenia zawodowego dla mieszkańców miasta;
- c) udzielanie instytucjonalnego wsparcia przez MOPS;
- d) stwarzanie warunków dla podmiotów tworzących nowe miejsca pracy;
- e) inicjowanie i tworzenie podmiotów ekonomii społecznej tworzących nowe miejsca pracy;
- f) współpracę z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz bezrobotnych;
- 3) Pomoc osobom i rodzinom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym, poprzez:
- a) udzielanie instytucjonalnego wsparcia przez MOPS;
- b) zapewnianie mieszkań wspomaganych dla bezdomnych;
- c) współpracę z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz bezdomnych i wychodzenia z bezdomności.

Wskaźniki:

1. Liczba świadczeń udzielonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.
2. Liczba osób objętych dożywianiem.
3. Liczba mieszkań na wynajem.
4. Liczba mieszkań socjalnych i komunalnych.
5. Liczba mieszkań wspomaganych.
6. Liczba wyremontowanych mieszkań socjalnych i komunalnych.
7. Liczba zgłoszonych miejsc pracy do Powiatowego Urzędu Pracy.
8. Liczba osób objętych aktywizacją zawodową.
9. Liczba podmiotów ekonomii społecznej.
10. Liczba osób zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej.
11. Liczba bezdomnych objętych systemem wsparcia.
12. Liczba i wartość projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe.

Cel operacyjny 1.3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i poza nią.

- 1) Przeciwdziałanie występowaniu zjawiska przemocy, poprzez:
 - a) edukację w zakresie problematyki przemocy;
 - b) udział w kampaniach społecznych dotyczących przeciwdziałaniu przemocy.
- 2) Zwiększanie skuteczności podejmowanych interwencji i ograniczenie skutków przemocy w rodzinie i poza nią, poprzez:
 - a) podnoszenie jakości prowadzonego poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy;

- b) udzielanie instytucjonalnego wsparcia osobom doznającym przemocy przez MOPS i przez instytucje zajmujące się tą problematyką;
- c) realizowanie programów pracy ze sprawcami przemocy;
- d) działalność Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przemocy;
- e) współpracę z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy.

Wskaźniki:

- 1. Liczba Niebieskich Kart.
- 2. Liczba świadczeń udzielonych przez MOPS.
- 3. Liczba interwencji – udzielonego wsparcia - przez jednostki i instytucje.
- 4. Liczba uczestników programów pracy z osobami doznającymi przemocy i sprawcami.
- 5. Liczba i wartość projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe.

Cel operacyjny 1.4. Profilaktyka i minimalizowanie skutków uzależnień w rodzinie i poza nią.

- 1) Wspieranie działań na rzecz profilaktyki uzależnień oraz kształtowania postaw i umiejętności społecznych ważnych dla zdrowia i trzeźwości w środowisku rodzinnym i szkolnym, poprzez:
 - a) edukację w zakresie problematyki uzależnień;
 - b) udział w kampaniach społecznych dotyczących problematyki uzależnień.
- 2) Zwiększanie skuteczności i dostępności specjalistycznego wsparcia dla rodzin borykających się z problemem uzależnienia oraz intensyfikacja działań ograniczających degradację psychofizyczną osób uzależnionych, poprzez:
 - a) podnoszenie jakości usług medycznych i terapeutycznych w zakresie uzależnień;
 - b) współpracę z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania z zakresu profilaktyki uzależnień.

Wskaźniki:

- 1. Liczba osób objętych specjalistycznym wsparciem.
- 2. Liczba specjalistów podnoszących kwalifikacje.
- 3. Liczba i wartość projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe i jednostki organizacyjne miasta.

Cel strategiczny 2. AKTYWNI SENIORZY.

Cel operacyjny 2.1. Efektywny i sprawny system wspierania seniorów.

- 1) Udzielanie instytucjonalnego wsparcia osobom starszym i ich rodzinom, przez MOPS, jednostki systemu pomocy społecznej, podmioty lecznicze.
- 2) Budowanie właściwych relacji społecznych poprzez:
 - a) działania promujące pozytywny wizerunek seniora;
 - b) działania integracyjne, w tym w zakresie integracji międzypokoleniowej;
 - c) działanie wolontariatu i grup samopomocowych.
- 2) Współpraca z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania z zakresu działań na rzecz seniorów i ich rodzin.

Wskaźniki:

- 1. Liczba świadczeń udzielonych osobom starszym (60+) przez MOPS.
- 2. Liczba wolontariuszy działających na rzecz seniorów.
- 3. Liczba i wartość projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe i jednostki organizacyjne miasta.

Cel operacyjny 2.2. Wsparcie aktywności seniorów.

- 1) Wsparcie działań umożliwiających seniorom udział w życiu społecznym.
- 2) Wzbogacanie oferty w zakresie organizacji czasu wolnego seniorów, w tym Uniwersytetu Trzeciego Wieku.
- 3) Rozwój wolontariatu seniorów i grup samopomocowych.

Wskaźniki:

1. Liczba studentów UTW.
2. Liczba i wartość projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe i jednostki organizacyjne miasta.

Cel operacyjny 2.3. Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb osób starszych.

- 1) Rozwój dziennych form wsparcia seniorów.
- 2) Wsparcie osób i rodzin zajmujących się seniorami w ich środowisku domowym.
- 3) Zapewnianie mieszkań wspomaganych dla seniorów.
- 4) Rozwój wolontariatu oraz grup samopomocowych.

Wskaźniki:

1. Liczba dziennych form wsparcia.
2. Liczba miejsc w dziennych formach wsparcia.
3. Liczba mieszkań wspomaganych dla seniorów.
4. Liczba wolontariuszy i grup samopomocowych.
5. Liczba i wartość projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe i jednostki organizacyjne miasta.

Cel strategiczny 3. RÓWNOPRAWNI NIEPEŁNOSPRAWNI.**Cel operacyjny 3.1. Efektywny i sprawny system profilaktyki i pomocy osobom niepełnosprawnym.**

- 1) Udzielanie instytucjonalnego wsparcia osobom niepełnosprawnym, obejmującego kompleksowo wszystkich członków rodziny, przez MOPS, jednostki oświatowe, jednostki organizacyjne systemu pomocy społecznej, podmioty lecznicze.
- 2) Likwidacja barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym.
- 3) Opracowanie standardów dostępności w zakresie kształtowania przestrzeni publicznej, zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego.
- 4) Współpraca z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania z zakresu działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Wskaźniki:

1. Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem instytucjonalnym w systemie pomocy społecznej.
2. Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w systemem edukacji.
3. Liczba obiektów dostosowanych dla osób niepełnosprawnych.
4. Liczba i wartość projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe i jednostki organizacyjne miasta.

Cel operacyjny 3.2. Rozwój działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

- 1) Edukacja mieszkańców w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych, poprzez:
 - a) działania informacyjne;

- b) działania integracyjne;
 - c) działanie wolontariatu i grup wsparcia.
- 2) Wspomaganie edukacji osób niepełnosprawnych, poprzez:
 - a) równy dostęp do edukacji w przedszkolach i szkołach publicznych;
 - b) organizowanie edukacji integracyjnej.
- 3) Umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym, poprzez:
 - a) działania zmierzające do ograniczanie skutków niepełnosprawności;
 - b) działania integrujące osoby niepełnosprawne ze środowiskiem;
 - c) stwarzanie niepełnosprawnym możliwości aktywności sportowej i kulturalnej.
- 4) Inicjowanie i realizowanie działań z zakresu ochrony zdrowia psychicznego.
- 5) Zapewnianie mieszkań wspomaganych, w tym chronionych, dla osób niepełnosprawnych.

Wskaźniki:

- 1. Liczba wolontariuszy i grup wsparcia.
- 2. Liczba oddziałów integracyjnych.
- 3. Liczba uczniów niepełnosprawnych w oddziałach integracyjnych.
- 4. Liczba i wartość projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe i jednostki organizacyjne miasta.

Cel strategiczny 4. INTEGRACJA SYSTEMU POLITYKI SPOŁECZNEJ.

Cel operacyjny 4.1. Partnerstwo międzysektorowe na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

- 1) Podejmowanie działań koalicyjnych w obszarze wsparcia społecznego.
- 2) Wypracowanie i wdrożenie mechanizmu diagnozowania potrzeb mieszkańców oraz zasobów miasta w celu efektywnej dystrybucji zasobów miasta w oparciu o zdiagnozowane potrzeby mieszkańców.
- 3) Prowadzenie badań i analiz poświęconych problemom polityki społecznej.
- 4) Wypracowanie i wdrożenie systemu pozyskiwania zasobów lokalowych na rzecz osób przebywających w instytucjonalnych formach pomocy.

Wskaźniki:

- 1. Liczba funkcjonujących koalicji.
- 2. Liczba przeprowadzonych badań i analiz.
- 3. Liczba działań dotyczących diagnozowania potrzeb mieszkańców i zasobów miasta.
- 4. Liczba nowych rozwiązań ułatwiających dostęp do zdiagnozowanych potrzeb mieszkańców i zasobów miasta oraz poprawiających skuteczność dystrybucji jego zasobów.

Cel operacyjny 4.2. Wzmacnianie i rozwój partycypacji społecznej.

- 1) Deinstytucjonalizacja działań pomocowych.
- 2) Podejmowanie działań w zakresie pełniejszego udziału mieszkańców miasta i partnerów społecznych, w tym zwłaszcza organizacji pozarządowych, w życiu społecznym.
- 3) Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Wskaźniki:

- 1. Liczba usług świadczonych w środowisku.
- 2. Liczba osób objętych wsparciem asystenta rodziny.
- 3. Liczba grup wsparcia, grup samopomocowych, sąsiedzkich usług opiekuńczych.
- 4. Liczba i wartość inicjatyw w ramach Budżetu Obywatelskiego.

5. Liczba i wartość projektów w ramach Inicjatywy Lokalnej
6. Liczba wolontariuszy.
7. Wysokość środków w budżecie miasta na zadania realizowane przez organizacje pozarządowe

Cel operacyjny 4.3. Rozwój kapitału społecznego.

- 1) Rozwój kapitału ludzkiego, poprzez:
 - a) zapewnienie optymalnego poziomu zatrudnienia adekwatnego do realizowanych zadań, z uwzględnieniem specjalistów;
 - b) stałe doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej;
 - c) superwizowanie pracowników pomocy społecznej, edukacji, specjalistów pomocowych;
 - d) zapewnienie optymalnych warunków pracy dla kadry pomocy społecznej.
- 2) Rozwój i utrzymywanie wysokiego standardu infrastruktury niezbędnej do realizowania zadań.
- 3) Wpieranie lokalowe i doradcze organizacji pozarządowych, grup samopomocowych, podmiotów ekonomii społecznej; promowanie ich działalności w zakresie realizowanych zadań na rzecz mieszkańców miasta.

Wskaźniki:

1. Liczba pracowników MOPS, instytucji, organizacji pozarządowych, którzy podnieśli swoje kwalifikacje.
2. Liczba superwizji.
3. Wysokość środków budżetu miasta przeznaczonych na rozwój i utrzymanie infrastruktury niezbędnej do realizowania zadań pomocowych.

VII. PROGRAMY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017 – 2025 będzie realizowana poprzez obowiązujące w tym czasie programy:

- 1) Gminy Miejskiej Starogard Gdański:
 - a) Strategia Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Miasta Starogard Gdański 2013-2020,
 - b) Gminny Program Wspierania Rodziny,
 - c) Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
 - d) Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
 - e) Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
 - f) Starogard miastem przestrzeni wspólnej,
 - g) Starogardzki Program Senioralny na lata 2015-2018,
 - h) Program współpracy Gminy Miejskiej Starogard Gdański z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
 - i) Program operacyjny mieszkalnictwo,
 - j) Gminny Program rewitalizacji dla Starogardu Gdańskiego,
 - k) Wieloletni program osłony w zakresie dożywiania na lata 2014-2020.
- 2) powiatu starogardzkiego, województwa pomorskiego i krajowe.

VIII. REALIZATORZY I PARTNERZY STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- 1) Organy Gminy Miejskiej Starogard Gdański,
- 2) Jednostki organizacyjne Gminy Miejskiej Starogard Gdański,
- 3) Jednostki organizacyjne Powiatu Starogardzkiego mające siedzibę na terenie miasta Starogard Gdański,

- 4) Podmioty lecznicze mające siedzibę na terenie miasta Starogard Gdański,
- 5) Zespół Interdyscyplinarny do spraw przemocy,
- 6) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 7) Powiatowy Urząd Pracy w Starogardzie Gdańskim,
- 8) Komenda Powiatowa Policji w Starogardzie Gdańskim,
- 9) Ochotnicza Straż Pożarna Starogard Gdański,
- 10) Ochotniczy Hufiec Pracy Starogard Gdański,
- 11) Organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- 12) Podmioty ekonomii społecznej,
- 13) Przedsiębiorcy,
- 14) Kościoły i ich osoby prawne,
- 15) Media i portale społecznościowe.

IX. FINANSOWANIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Realizacja celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych finansowana będzie z następujących źródeł:

- 1) z budżetu Gminy Miejskiej Starogard Gdański będącego w dyspozycji Urzędu Miasta i miejskich jednostek organizacyjnych,
- 2) z funduszy zewnętrznych w tym rządowych, pozarządowych, programów celowych i funduszy unijnych,
- 3) ze środków zaangażowanych w partnerstwo publiczno-prywatne.

X. MONITOROWANIE REALIZACJI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Koordynatorem realizacji działań zawartych w Strategii będzie Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Starogard Gdański. Działania te podejmowane będą przez różne podmioty, zgodnie z ich kompetencjami.

Coroczny monitoring realizacji Strategii umożliwi dokonywanie okresowych analiz i oceny skutków wdrażania określonych zadań oraz ewentualną modyfikację i aktualizację zapisów, odpowiednio do zmieniających się warunków wewnętrznych Gminy Miejskiej Starogard Gdański, jak i otoczenia zewnętrznego, w tym uwarunkowań finansowych, prawnych i kompetencyjnych.